

Александър Андонов

Здравейте, колеги!

Благодаря на колегата Юлия Панчева за повдигнатите въпроси след срещата, състояла се с инспекторите по БЕЛ[1]. На тези въпроси може да се отговаря по различни начини. Аз избирам да отговоря на някои от тях в духа на философията за създаването на НУЦТИ и съответно - обявените намерения.

Ще се съсредоточа върху два въпроса - единият е относно заявката за изясняване на термина "иновации", особено по отношение на т. нар. "иновационен подход" като методическо понятие в педагогиката". Другият се отнася до „наличния опит в иновациите“ и „собствения принос на учредителите на Центъра“.

Тъй като по проблема за изясняване на термина „иновации“ има достатъчно достъпна литература в Интернет, аз предпочитам да участвам в такова обсъждане през изследване на общопризнато иновативно постижение. Извършвам това с намерението и да покажа какви са, и по-важното - може да бъдат приносите на инициаторите и участващите в създаването и работата на НУЦТИ.

Разбирам „собствения принос“ като изясняване чрез съпоставяне с вече постигнатото и през това съпоставяне - открояването на разликите; както и демонстрация на възможностите на новото да създава истинно познание. Ясно е, че съпоставянето спрямо постигнатото изисква достатъчна определеност на познание, което само по себе си е проблем.

Избирам да поясня какво имам предвид с кратък анализ на текста, изписан от Черноризец Храбър, наричан „За буквите“ (Цитирам по новобългарския текст от Уикипедия, достъпен в Интернет: https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0_%D0%B1%D1%83%D0%BA%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5), но според мен е по добре да го различаваме, наричайки го „За писмената“.

Както е известно, Черноризец Храбър защитава правото на св. Кирил да създава азбука за славяните, като привежда и съответната аргументация. Самото създаване на славянска азбука е иновация като откритие и новаторство, като защита и осъществяване, ако различаваме по този начин „иновация“ и „новаторство“.

В текста пропускам разликата между „кирилицата“ и „глаголицата“ защото, както отбелязва Черноризец Храбър, „Ако ли пък някой рече, че не ги е нагласил добре св. Кирил славянските букви понеже и сега още се нагласяват, ще дадем този отговор: и гръцките също

така много пъти са били нагласявани от Акила и Симах, а после и от мнозина други. Защото по-лесно е да се нагласи отпосле, отколкото да се създаде за пръв път“.

Според мен авторът нарича себе си “Храбър”, защото е наясно, че за въвеждането на нови смисли е нужна храброст. Само по себе си изискването за храброст се нуждае от специално съсредоточаване - както в исторически аспект, така и с оглед на настоящите социални отношения.

Пропускам тази особеност при създаването на новости, съсредоточавайки се върху начина, по който Черноризец Храбър изяснава основанията за създаването на новата азбука. Той съпоставя новостта на славянската азбука с новостта на еврейската и гръцката азбуки, разглеждайки не просто новите букви, които се изписват, а промяната в смисловостта на азбуката въобще.

Посочва се приемственост в създаването на различните азбуки - гръците съставят “своите букви по образец на еврейските”, като за евреите и гръците започването на азбуките им става с буквата “А”. Според него и свети Кирил създава славянските букви по подобие “на гръцките”. Доколко и как тази приемственост може да се установи върху всички средства за изписване, открити и изобретени от народите и какви разлики дават те за организацията на начина им на живот, следва да се изяснява конкретно.

Смисълът на азбуката, според обясненията на Черноризец Храбър, се задава - както за гръците, така и за евреите, с наименованието на първата буква от нея, която изразява определеността за какво е създадена азбуката, какво изисква и за какво служи. Черноризец Храбър посочва разликата в смисъла на буквата “А” в еврейската и съответно – в гръцката азбука. Той пише: “Първата буква у евреите е „Алеф“, което ще рече „Учение“. Но значението на “Алеф” се изяснява с пояснението, че “Като се завежда отначало детето на училище, казва му се: „Учи се“ — това е “Алеф”.

Азбуката, разбира се, служи и за записване, но за да записваш, трябва да можеш да познаваш, да разбираш, да знаеш, да можеш да споделяш като записваш, а за това трябва и да се учиш. Всичко това се изисква със записването “Алеф”.

Черноризец Храбър продължава: “И гръците, подражавайки на това, казваха „Алфа“. И така се пригоди този еврейски израз към гръцкия език, че казват на детето „Алфа“, което обаче на гръцки език значи „Гърси“, вместо „Гърси учение“.

За Черноризец Храбър “Гърси учение” и “Гърси” се различават по смисъл. Той казва, че

гърците използват еврейското изписване на първата буква от азбуката, но променят какво означава тя – съобразно гръцкото светоотношение. Има разлика между “Търси учение” и “Търси”, защото в смисъла на “Търси учение” стои определеността на вече създаденото някакво учение, което се търси. Когато имаме изискването “Търси”, без да се определя конкретността на искането какво да се търси се отваря хоризонт за търсене, което не изключва да се търси учение, но се навлиза в определеността да се търси въобще това, което липсва, неизвестното, желаното, което трябва и може да се постигне, но трябва да се открие как да стане това. Както казва Платон във Филеб - има всеобщ път, чрез който “се е появило на бял свят всяко откритие, което е било правено някога в областта на изкуствата и занаятите” (Платон. Диалози. Т. 4. Наука и изкуство. С. 1990. Филеб:16 с). Този път, според него, ни е завещан от боговете “... да се учим и обучаваме взаимно” (Пак там:16 е).

Според Платон постигането на откритие не се състои само в овладяване на обективни, различни от откриващия реалности, но е и негово развитие, осъществяващо се като душевно (духовно) раждане (Пак там. Теетет: 150-151).

Черноризец Храбър разбира, че св. Кирил, създавайки славянската азбука, постъпва подобно на начина, по който постъпват гърците спрямо еврейската азбука, което в случая означава, че приемайки от гърците като първа буква от азбуката “А”, но заедно с това променя нейния смисъл. “Подобно на това, обяснява той, и св. Кирил създаде буква „Азъ“. Но като първа буква и дадена от Бога на славянския род за развързване устата на онези, които чрез азбуката се учат на разум, Аз “се изговаря с широко отваряне на устата...” .

Няма съмнение, че въвеждането на смисъла на “Азовостта” като изначален принцип за изговаряне и обучение е много високо философско постижение, което осигурява възможност за постигане всеобщността на Аз и заедно с това всеобщността на свободата. Как педагогическото учение разпознава методически и осигурява образователно зачитането на Азовостта на обучаващите се трябва да се установява конкретно. Доколко то разбира и значението на онтологията на Аза за душевното развитие (раждане на душевност и духовност) на обучаващите се и как се наема да подпомага този процес, също трябва да се установява конкретно.

В представянето на прехода от еврейска към гръцка азбукова смисленост, Черноризец Храбър вижда задържане на единството на “Търси”, проследявайки преминаването от “Търси учение” към “Търси” във всеобщност. Той е наясно, че от смисъла, който задава началото на

азбуката, следват и различията не само в езиците, но и в начините на организиране, живеенето на народите. Той пише: “Както се размесиха езиците, така и нравите, и обичаите, и наредбите, и законите, и изкуствата според народите: на египтяните се падна земемеренето, на персите, халдеите и асирийците — звездоброенето, гадаенето, врачуването, магьосничеството и всички човешки изкуства; на евреите пък — светите книги, в които е писано, че Бог сътвори небето и земята и всичко, което е на нея, и човека, и всичко поред, както пише; на елините пък даде граматиката, риториката и философията.”

За съжаление с въвеждането на всеобщността на “Азовостта” в славянската и съответно – в българската азбука за постигане на разумност, не се изяснява как се запазва всеобщността на гръцкото “Търси” в образованието, което постига и пътя (метода) за извършване на открития и развитието на образоващия се в душевно (духовно) раждане. Колкото и да е важно, както казва Черноризец Храбър, “развързването на устата” чрез азбуката, основаваща се на признаването значението на “Аз” за да се учим на разум, то не ни казва нищо за постигането на образованост чрез всеобщността на “търси” и личностното развитие на образоващия се. Какво следва от всичко това за християнството и за духовното развитие на християнските народи, може, разбира се, да се установява конкретно от интелектуалното развитие на европейските народи.

Моето желание в този текст е да посоча, че иновативността трябва да се мисли като изначална онтологическа характеристика на субектността (Азовостта) на човешката душевност и духовност. Признаването на азовостта на човека обаче не трябва да прекъсва приемствеността на славянската (българската) азбука с онтологията на изискването “Търси учение” и всеобщността на “Търси” от еврейската и гръцката азбуки. Този факт обаче изисква и съобразяване с постиженията на Платоновата философия, която открива път за постигането на открития във всеобщността на търсенията, постигани като личностно развитие на откриващите и правото им да придобиват такива способности в обучение.

18.09.2023

Бележки:

[1] Писмото от д-р Йорданова- Панчева от 14.09. 2023 г. от деловата кореспонденция на НУЦТИ през месец септември, 2023 г. Цитира се със съгласието на автора.

Здравейте колеги,

Днес с проф. Адриана Дамянова представихме НУЦТИ пред инспекторите по БЕЛ и

срещата мина отлично по мое мнение.

Имаше внимание и въпроси. Един от тях беше заявка за терминологично изясняване на термина "иновации" особено по отношение на т.нар. "иновационен подход" като методическо понятие в педагогиката.

Друг ключов въпрос се отнасяше до наличния опит в иновациите - какъв е той, имат ли учредителите на Центъра собствен принос в областта на иновациите, къде може да се открие информация за досегашните постижения в тази насока и т.н.

Ние от своя страна си позволихме да кажем на колегиата, че предстои в недалечно бъдеще НУЦТИ да предложи информационен ресурс по всички застъпени във Визията му сфери под формата на онлайн библиотека или не онлайн библиографски колекции.

гл. ас. д-р Юлия Йорданова-Панчева, СУ "Св. Климент Охридски" - ФЖМК, специалност "Книгоиздаване".